

Lastekaitse seaduse ja täitemenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (901 SE)

Helen Meumers, laste ja perede osakonnajuht
Riigikogu sotsiaalkomisjon, 11.05.2026

SOTSIAALMINISTEERIUM

Eelnõust üldiselt

- Muudetakse lastekaitseseadust (LasteKS) ja täitemenetluse seadustikku (TMS)
- Muudatuste aluseks 2023. a [VTK](#). TMSi muudatuste puhul ka õiguskantsleri ettepanekud seaduse muutmiseks JDMile ja SOMile.
- VTK alusel toimuvate muudatuste II etapp. [I etapi muudatused](#) jõustusid 2025. a alguses.
- Eelnõu plaanitav jõustumisaeg on 2027. aasta 1. jaanuar.

Eelnõu eesmärk

Muudatustega toetatakse vajaduspõhise abi kiiret lapse ja pereni jõudmist, soodustatakse võrgustikutööd, täpsustatakse eri osapoolte rolle ja vastutust ning luuakse paindlikumad võimalused lapse abivajaduse hindamiseks ja sobivate meetmete rakendamiseks.

Samuti parendatakse lapse õiguste kaitset kohtulahendite täitmisel, täpsustades lapse üleandmise ja suhtlemise võimaldamisega seotud täitemenetluste korda, kohaliku omavalitsuse esindaja, kohtutäituri ja politsei rolle.

LasteKSi muudatused - juhtumikorraldus

Eelnõu muudab lastekaitsetöötaja poolt juhtumikorralduse algatamise aluseid:

- LKT algatab juhtumikorralduse kui lapsel on abivajadus samaaegselt mitmes lapse heaolu valdkonnas, sh tegemist on kõrgohtliku lähisuhtevägivalla (MARAC) juhtumiga (§ 29 lg 6)
- Kui abivajava lapse abistamiseks tuleb tema heaolu toetavaid meetmeid rakendada ühes lapse heaolu valdkonnas (nimetatud LasteKS § 4) ning puudub kahtlus tema väärkohtlemise, hooletusse jätmise või muu lapse õigusi rikkuva olukorra suhtes, korraldatakse abivajavale lapsele abi osutamist vastavas lapse heaolu valdkonnas. KOV-i lastekaitsetöötaja võib kaasata vajaduse korral.

LasteKSi muudatused - võrgustikutöö

Lahendust toetavad võrgustikutööga seotud täiendused:

- Lastekaitse korralduse sätete täiendamine, kehtestades, et lasteasutused ja lapsega töötavad isikud toetavad lastekaitse korraldust, pakkudes oma valdkonnas abivajavale lapsele abi osutamiseks vajalikke meetmeid ja osaledes võrgustikutöös (§ 11 lg 2)
- Lasteasutuse kohustus luua tingimused, mis aitavad tagada lasteasutuse esindaja osalemise lapse abivajaduse hindamisel ja sobiva abi osutamisel lasteasutuse ülesannete piires (§ 36¹)

LasteKSi muudatused - menetlus

Abivajaduse hindamisega seonduva täpsustamine

- Eelhindamine juhtumikorralduse algatamise üle otsustamiseks on kohustuslik (§ 28 lg 4)
- Abivajaduse hindamisele kehtestatakse lõpptähtaeg: esimesel võimalusel, erandjuhul pikema aja jooksul, kuid mitte hiljem kui kahe kuu jooksul abivajavast lapsest teada saamisest arvates (§ 17 lg 1 p 3 ja § 28 lg 5)

Juhtumikorralduse lõpetamise aluste reguleerimine (§ 29 lg 11)

Juhtumikorraldus lõpetatakse, kui:

- juhtumiplaani osaks olevas tegevuskavas seatud eesmärgid on täidetud, lapse abivajadus on rahuldatud ning abivajadust ei ole kuue kuu jooksul tegevuskava täitmisest uuesti ilmnenu;
- laps saab täisealiseks;
- laps sureb.

LasteKSi muudatused – lapse õigused

Lapse õigused, sh kaebeõigus

- Lapse huvide väljaselgitamisel talle ka tema õiguste, sh kaebeõiguse selgitamine (§ 21 lg 2 p 2)
- KOV peab abivajavale lapsele abi osutades tagama talle lapse võimete kohase, iseseisva ja sõltumatu võimaluse esitada KOV-i tegevuse kohta arvamusi ja kaebusi (§ 29 lg 10)
- Lasteasutuses viibiva lapse kaebeõiguse täpsustamine (§ 36 lg-d 1 ja 3)

Abi osutamise mõiste täpsustamine

Abivajavale lapsele abi osutamine on lapse heaolu toetava meetme kohaldamine viisil, mis tagab lapse turvalisuse, võimestab last kasvatavaid isikuid ning vajadusel parandab lapse ja last kasvatava isiku vahelisi suhteid (§ 29 lg 1, võrreldes kehtiva sõnastusega lisatud tekst helesinisega)

LasteKSi muudatused - järelevalve

Järelevalvet puudutavad muudatused

- Riikliku jv aluste sätete hulgast nende sätete väljajätmine, mille üle on võimalik teostada vaid haldusjv (§ 38 lg 2)
- SKA haldusjärelevalve meetmete täiendamine õigusega küsida selgitusi sotsiaalteenuseid osutavas lasteasutuses teenuse saamise eesmärgil viibivalt lapselt ja tema seaduslikult esindajalt (§ 40¹ täiendamine lg-tega 2 ja 3)

Muud muudatused:

- Hädaohus oleva lapse definitsiooni täpsustamine;
- SKA rollide täpsustamine;
- Lastekaisetöötaja nõuete kohaldamine lastemaja, perest eraldamise otsuseid tegevatele lasteabi ja nõustamisteenuse ametnikele.

TMSi muudatused*

- Sätestatakse kohtutäituri, KOVi esindaja ja politsei ülesanded lapse üleandmise ja lapsega suhtlemise võimaldamise täiteasjades (TMS § 179)
- Sätestatakse lastekaitsetöötaja õigus teha kohtutäiturile ettepanek lapsega suhtlemise võimaldamise täitetoiminguga peatamiseks, kui selle jätkamine võib kahjustada lapse heaolu (TMS § 179 lg 2 p 3 ja § 179¹ lg 8)
- Eristatakse lastekaitsetöötaja kaasamise vajadust sõltuvalt sellest, kas tegemist on lapse üleandmise või lapsega suhtlemise võimaldamise täitetoiminguga. Esimese puhul kaasamine kohustuslik (§ 179 lg 1 p 2), teise puhul vajadusel (§ 179 lg 1 p 3). Praegu mõlemal juhul kohustuslik.

* Välja töötatud koos JDMiga

Aitäh!

Tõnu Tunnel